

Exercitatio Theologica Ex libro Formulae Concordiae Tertia De Justificatione Hominis Peccatoris Coram Deo

Rostochi[i]: Litteris Ioachimi Pedani, 1615

<https://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1895053900>

Druck Freier Zugang

Th. D. 1830
13
98

Exercitatio Theologica

Ex libro Formula Concordiae

TERTIA

DE

JUSTIFICA-
TIONE HOMINIS
PECCATORIS CORAM
DEO.

Quam

In almâ Rostochienſi Academia

Spiritu S. Juvante,

&

Reverendo ac Clarissimo Viro,

M. IOHANNE QUISTORPIO

S. S. Theologiæ Professore publico,

Præsidente

Examinandam proponit

CHRISTOPHORUS DIVACHIUS

Sternebergensis Megapol.

Ad diem 15. Februarij.

Dissertation

Rostochl
Litteris Ioachimi Pedani, Anno 1615.

Theol. Fak.

964-3421

Mecklenburgische
Landesbibliothek
Schwerin

VIRIS

Reverendis, Humanissimis & Doctissimis,

Dn. BERNHARDO CALOANDRO,

&

Dn. MICHAELI GUTZMERO,

Verbi divini apud Sternebergenses ministris
fidelissimis, dignissimis.

NEC NON

Amplissimis & Prudentissimis Viris,

Dn. CONSULIBUS,

&

Dn. SENATORIBUS

Omnibus & singulis Reip. Patriæ spectatissimis.

UT ET

Literatissimis & Politissimis Viris,

Dn. IOACHIMO DIVACHIO,

Dn. MICHAELI IORDANO,

Dn. BALTHASARO TUSCHARO

*Dominis Fautoribus, Promotoribus, Patri,
& Amicis officiosè honorandis.*

inscrib.

Christoph. Divachius

Autor & Resp.

Disputatio III.
De Iustificatione Hominis Peccatoris
coram Deo.

THESIS I.

Quanta sit hujus articuli, de quo Deo duce, & Scripturâ luce, in presentiarum acturi sumus, necessitas; vel ex unico illo Reverendi Patris Lutheri verissimo testimonio satis luculenter apparet, quando inquit: Si unus hic articulus sincerus permanserit, & Christiana Ecclesia sincera & concors, & sine omnibus sectis permanebit: sin verò corrumperetur, impossibile erit, ut um errori, aut fanatico spiritui obviam iri possit.

2. Idipsum non latuit insensissimum nostræ salutis hostem Diabolum: ideoq; nihil non fecit, nec faciet unquam, quàm ut in orthodoxiæ hujus doctrinæ intervertenda dies noctesq; allaboret.

3. Inde mox hanc, mox illam aggreditur viam; mox venit rectus, mox tortuosus; mox agit leonem, & truculenter sævit; mox Draconem, & virulenter fallit.

4. Idq; non extra solum, verum etiam intra ipsa Ecclesiæ Orthodoxæ attentat pomaria, & quod vult, sæpius (proh dolor!) facile obtinet: apud illos cum primis, qui sibiipsis videntur quasi peculiare aliquod Eloquentiæ lumen: qui in seipsis jactitant divini ingenij acumen; singularemq; deprædicant tum sui principis erga se faventiam, tum in alios potentiam.

5. Quorsum tendamus, ecquis non videt? Toti Christiano populo innotuit, quid arduo hoc in religionis negotio Andreas Osiander, vir alias non infimi subselli & eruditionis, superiori

seculo. inter Augustanæ Confessionis doctores, & ductores in-
ceptaverit, quid actitaverit.

6. Etenim crassiori de Operum meritis fermento vix ex-
purgato, cum secundum Scripturas, & Augustanam Confessio-
nem in Ecclesijs nostris unanimiter doceretur: hominem coram
Deo justificari, non propter ulla propria opera aut merita, sed gra-
tis, propter Christum Mediatorem, in quem qui credit, remissio-
nem peccatorum accipit, & justitiâ illius imputatâ, fit heres vi-
tæ æternæ: mox hic ipse novam infelici manu exposuit massam,
quam diu antè subegerat, sed Megalandri Lutheri auctoritate
repressus, occultarat.

7. Ac proinde docuit: Essentialem Christi justitiâ, quæ in
nobis habitat, nosq; ad bene operandum impellit, esse illam ipsam
justitiâ, quâ coram Deo justî censamur ac reputimur.

8. Sed contra hujus falsitatis ~~perniciem~~ ^{perniciem}, feliciter Deus ex-
citavit apud cordatos Theologos egregiam veritatis ~~perniciem~~ ^{perniciem},
qui veriginosi istius Spiritus phantasmata toto corde, ore, & ca-
lamo improbabant, damnabant.

9. Quorum numero cum & Fr. Stancarus sese adjunge-
ret, oppugnaturus hunc ipsum adversus collegam errorem, eve-
nit illi, quod ijs, qui in cæno hærent, dum alterum pedem, quo se
expediant, tollere nituntur, altius figunt alterum.

10. Ad sinistram enim in disputationis congressu nimium de-
flecebat, præsertim cum ab Osiandro contumeliosa nonnulla &
blasphemata de humana Christi natura inaudiret, quasi illa ad
conferendam nobis justitiâ nihil omnino conferre potuisset.

11. Ut igitur Osiander nimis altè subvolans in excessu pec-
cavit, dum justitiâ nostrâ soli divinæ Christi naturæ vendi-
cavit: ita Stancarus è contrario in defectu aberrat, dum pro-
fundè nimis descendens, soli humanæ Christi naturæ nostram ju-
stitiâ assignat.

12. Quod ipsum Stancari deliramentum, cum S. Scriptu-
ram non habeat fundamentum, pari quoq; severitate à sinceris
ribus,

nibus Theologis religiose fuit notatum, & fructuose confutatum.

13. Verum enim verò, necdum quiescendum sibi putabat Diabolus, quin ulterius progrediens, aliud pomum eisdem decerpfit, & occasione libelli Interim, in proscenium Ecclesiarum Augustanae Confess. projecit, qui iustitiam nostram merito Christi, & charitate, quatenus ad fidem & spem accedit, describebat.

14. Hujus libelli sive insidiosa obscuritate seducti, sive imminentium periculorum formidine fracti, Theologi nonnulli, alias A. C. addictissimi, haut parum ab Orthodoxia hujus articuli deflexerunt, & ab ὁρθόδοξον τῶν ὑγιαίνοντων λόγων satis periculose defecerunt, in eo, quòd docebant: particulam exclusivam (sola fide) non esse adversus Romanenses urgendam, sed dicendum potius: nos præcipuè salvari fide. Hutterus.

15. Hinc igitur geminus huic disputationi emergit Controversiæ status: Unus principalis, quem ex Concordia nostra, cuius vestigia sequimur, ita informamus: An Christus sit nostra iustitia secundum alterutram duntaxat naturam, vel Divinam, prout volebat Osiander, vel Humanam, prout contendebat Stancarus: an verò secundum utramq. naturam, Divinam & Humanam simul.

16. Alter deinde minùs principalis: An videlicet Sola fide coram Deo iustificemur: & num usus particularum Exclusivarum in Iustificationis articulo sit retinendus, nec-ne?

17. Utrumq. secundum thesin & antithesin breviter dabimus explicatum.

18. De Iustificatione itaq. Hominis coram Deo Concordia nostra agens, tres eidem ascribit causas ουελινές, quæ sole forum illius ingrediantur, inq. eo unice subsistant, utpote sunt: Gratia Dei, Meritum Christi, & Fides. Declar. pag. 687.

19. Princeps & summa causa est Sola & inexhausta Dei
A. 3. Opt.

Opt. Max. gratia : quâ de in Scriptura libro testimonia numero plura, pondere graviora, perspicuitate extant clariora.

20. Sufficiant nobis in tam divite penu pauca pro multis. Justificamur, inquit Paulus, gratis per ipsius gratiam. Rom. 3. 24. Propterea ex fide est hereditas, ut sit per gratiam, Rom. 4. 16. Gratia salvari estis per fidem. Et hoc non ex vobis, Dei donum est. Ephef. 2. 8.

21. Hac verò causa non uni duntaxat Divinitatis Persona, sed toti Sacrosanctæ & individua Trinitati assignatur: Patri, Filio, & Spiritui Sancto. Job. 3. 16. Gal. 2. 20. 1. Pet. 1. 2. 3.

22. Namq; sicuti quilibet persona Deus est: ita cuilibet etiam propter summam & ineffabilem gratiam, misericordiam ac dilectionem, primordium nostra salutis quam rectissime vendicatur.

23. Unde, quæ esse intelligitur justificatio à Patre, ea omnino est Filij, & quam Filius largitur, ea est & Patris, loquitur piè Cyrillus.

24. Et hic autor tanto quoq; operi longè omnium est convenientissimus: siquidem dignum erat, ut per eum fieret remissio, per quem facta erat creatio, & ipse largitor esset gratiæ, qui omnibus fuerat autor natura. Gregorius.

25. Non autem nomine gratiæ hoc loco intelligimus divinitus infusam qualitatem, vel donum Dei nobis inhaerens, vel justitiam habitualement aut actualement, quæ sunt, quàm inania! somnia Monachorum: sed Dei misericordiam & Φιλαγωγίαν, quâ ipse nos dilexit, cum adhuc essemus peccatores. Rom. 5. 8. imò quæ data est nobis in Christo ante tempora secularia. 2. Timoth. 1. 9.

Eaq; gratia in justificationis negotio è diametro opponitur legi, operibus, debito, merito. Si per legem justificamini, excidistis à Gratia. Gal. 5. 4. Si ex gratia, jam non ex operibus. Rom. 11. 6. Gratia enim non est gratia ullo modo, quæ non est gratuita omni modo. August. & Bernh. Deest gratia, quicquid meritis deputas.

Quò

27. Quò etiam pertinet particula gratis apud Paulum: ut omnem prorsus inbarentem habitum & opera nostra excludat, nostramq; justificationem ostendat esse solius & merè gratiæ misericordiæ & bonitatis divinæ.

28. Væ enim hominum vitæ, quantum vis laudabili, si remota Dei misericordia discutiatur, inquit August. ilicò omne virtutum ædificium vergit in præcipitium, si gratia & fidei amiserit præsidium. Bernh.

29. Ubi igitur audis gratiam, intellige gratis: Si gratis, nihil tu attulisti, nihil meruisti: nam si meritis aliquid redditum est, merces est, non gratia. August.

30. Verùm enim verò hac Dei gratia ne ulli quidem homini poterat esse obvia, priusquàm læsa Dei justitiæ undiquaq; esset satisfactum: ideoq; secundam nostræ justificationis causam rectè Concordia nostra constituit, quæ consistit in Merito Christi.

31. Etenim si nobiscum Deus secundum justitiæ tenorem agere debuisset, aliter fieri non potuisset, quàm ut homo aeternum periret.

32. Idq; infallibilis Dei veritas alacriter postulârat, quæ homini acriter enunciarat: In quocunq; die comederis ex ligno hoc, morte morieris. Gen. 3. 17. unde: si Deo dicente, morte morieris, homo mortuus non fuisset, divina sententiæ veritas vacillasset, Athanas.

33. Cùm verò neq; Angelus in calo, neq; homo in terra erat, qui tam horrendas pœnas ullo unquàm merito posset compensare, adeoq; rigori divinæ justitiæ vel minimam satisfacere: intervenit Filius DEI, qui generis humani misertus, constituit illud denuò in gratiam recipere, & sibiipsi reconciliare. 2. Corinb. 5. 18. 19.

34. Factus itaq; in temporis plenitudine homo, iram offensi Patris placavit, & sempiternam illius justitiæ absolutissimæ perfectionis λόγος lapsis hominibus reconciliavit, ut ita divinæ justitiæ ex assè satisfaceret, quò misericordiæ in homines locus pateret.

iteret: atq; adeò Deus in media sua misericordia laudem tamen
justitiæ non amitteret.

35. Non possum, quin ex Hiero - Psalte exclamem: *Misericordia & veritas obviaverunt sibi, Justitia & Pax osculate sunt.* Psal. 85. 11. Concurrit enim hîc misericordia Dei gratuito hominem justificantis, & justitia Dei, Christo pro peccatis nostris satis faciente.

36. Et hæc satisfactio Christi facta & peracta fuit per sanctissimam ipsius obedientiam, tum agendo, tum patiundo perfectissimè præstitam.

37. Unde in Scholis trita circumfertur distinctio inter obedientiam Christi Activam & Passivam: quarum illa consistit in sanctè vivendo, & legem divinam perfectè implendo; hæc in patiundo, & pro peccatis nostris innocenter moriendo.

38. Quam distinctionem tamen non acceperis exclusivè, sed utriusque & inclusivè; siquidem in medio passionis aestu, quinimò in ipsa etjam Christi morte, actio & virtus ejus tam potenter eluxit & evidenter, ut Actionem Passivam, & Passionem activam rectè vocarit Bernhardus.

39. Utramq; sacer Codex satis luculenter passim inculcat: & quidem de priori (Activam, quam tantoperè Antagonista nostrè sugillant!) principem sibi locum facile vendicat illud Apostolicum: Quomodo per inobedientiam unius hominis peccatores constituti sunt multi; ita per unius obedientiam justii constituentur multi. Rom. 5. 19.

40. Ubi antithesis manifestè evincit, locum hunc de Obedientia Christi activam propriè debere accipi, prout Adami quoq; inobedientia activa fuit: id quod nemo negabit, nisi qui vel Solem in meridie lucere simul negaverit.

41. Cujus farine etjam est illud Salvatoris pronunciatum: Non veni solvere legem, sed implere. Matth. 5. 17. ubi ex scopo tam clarum, ut vel cæco manifestum sit, non tantum inibi passivam intelligi; sed impletionem legis præcipuè activam, h. e. legis

legis observationem, cujus abrogationem Christum moliri, falsa quorundam ferebat opinio.

42. Nec derogat quicquam huic nostrae sententiae, quod dicamur justificari sanguine Christi. Rom. 5. 9. Ecquis enim est adeo hospes in sacris literis, qui nesciat, usitatam admodum esse Synecdochen scripturae, tribuentis justificationem nostram interdum passivae, interdum activae Christi obedientiae.

43. Ut nec illud nervum incidit, quod saepius Scriptura meminerit sanguinis, mortis & passionis Christi, quam obedientiae legi pro nobis praestitae. Id enim fit partim, quia passio & mors Christi, fuit colophon & ultimus terminus obedientiae Christi pro nobis praestitae, teste Paulo Philip. 2. 8. partim, quia justificatio nostra remissione peccatorum describitur. Rom. 4. 3. remissio autem peccatorum non fit sine sanguinis effusione. Heb. 9. 22.

44. De posteriori (Passiva) classicum est illud itidem Apostolicum: Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Philip. 2. 8.

45. Et haec Christi sanctissima obedientia, est perfectissima sufficientia, tam pro Peccato Originali, quam actuali; tam pro pena, quam pro culpa; tam pro fidelibus & electis, quam pro infidelibus & reprobis.

46. Nulla itaque nobis restat satisfactio pro peccatis aut peccatorum penis, prout non minus, ac otiosa & odiosa Scholasticorum & Monachorum turba jam olim, Tridentinum nuper contendit conciliabulum.

47. Peccata sane sunt maxima & multo plurima Psal. 33. 4. nequaquam pro tot ac tantis, nec si te excores, satisfacere sufficies. Bernh: sed per Christum facta est ἀπολύτρωσις, h. e. plenaria solutio eorum omnium, quae nos captivos ligatosque tenebant. Rom. 3.

48. Hinc Concordia nostra pie & recte docet: quod Christus verè sit nostra justitia: sed tamen neque secundum solam divinam naturam, neque secundum solam humanam naturam, sed

B

totus

totus Christus, secundum utramq; naturam, in obedientia sua, quam patri ad mortem usq; absolutissimam Deus & homo præstitit: eaq; nobis peccatorum omnium remissionem, & vitam æternam promeruit. Formul. parag. 1. p. 524.

49. Et propterea opus Mediationis, quo liberati justificamur, veteribus dicitur *ἐργετα θεοδωρικῆς*, quod humanitatis & Deitatis actiones, distinctæ quidem, sed tamen ad unum *ἀποτέλεσμα* producendum summe necessaria concurrunt, ob reatum moriendo abolendū, & justitiam infiniti præcij & valoris restituendā.

50. Unde dicitur Christus, quod à Deo nobis factus sit Sapiencia, Justitia, Sanctificatio & Redemptio. 1. Cor. 1. 29. Sapiencia in predicatione: Justitia in peccatorum absolute: Sanctificatio in conversatione: Redemptio in passione. Bernh.

51. Hoc autem meritum Christi cum quoad nos totum sit alienum, unico medio & instrumento apprehendimus, nobisq; applicamus, quod est Fides: qua hoc ipsum Dei beneficium in promissione Evangelij amplectitur. Concord. pag. 687.

52. Eā autem nominatā, intelliguntur simul organa divinæ: Verbum, puta & Sacramenta, per quæ fides à Spiritu Sancto tum generatur, tum confirmatur.

53. Hæc enim sunt instar manus Dei, ingentes & infinitos gratiæ & beneficiorum Christi thesauros calitius nobis porrigentis, quos solā & indubitata fide, tanquam spiritali aliqua manu apprehendamus & conservemus.

54. Atq; ita est una duntaxat eademq; ratio & modus, quo justificamur quicunq; justificamur, nempe fides in Christum. Rom. 3. 28. Act. 15. 11.

55. Ea sola est janua & via in vitam, & recursus quidam atq; reductio à corruptibilitate in immortalitatem. Cyrill.

56. Nec admittenda frivola Scholasticorum distinctio, quæ homines ante Moysen lege naturæ, sub Moysen lege Moysis, post Moysen lege Christi salvatos esse finxerunt. Ex operibus enim legis coram Deo non justificabitur omnis caro. Rom. 3. 20.

Imò

37. Imò Deus ipse non per legem naturæ, sed per semen mulieris, contritum caput serpentis, protoplastos, eorumq; posteror saluum iri apertè promittit: cui promissioni adherens Eva, enixa Cainum præ gaudio exclamat: accepi virum Dominum. Gen. 4. 1.

58. Unde Deus respexisse legitur non ad legem naturæ, quæ menti Abelis fuit indita, sed ad ejus munera in sacrificio per fidem oblata, ut sacra testatur pagina Heb. 11. 4.

59. Et de Patribus, qui sub lege Moysis vixerunt, Petrus in Concilio Hierosolymitano pronunciat, quòd non per legem Moysis, quæ grave illis onus fuerit, sed per gratiam Domini nostri J. C. unà nobiscum justificati & salvati sint. Act. 15. 10. 11.

60. Huic omnes propheta testimonium perhibent, quòd remissionem peccatorum accepturus sit per nomen ejus, quisquis crediderit in eum, docent Acta cap. 10. 43.

61. Est autem fides justificans, non nuda notitia historia de Christo, sed ingens atq; tale Dei donum, quo Christum Redemptorem nostrum in verbo Evangelij rectè agnoscimus, ipsiq; confidimus: quòd videlicet propter solam ipsius obedientiam, ex gratia remissionem peccatorum habeamus, sancti & justi coram Deo patre reputemur, & aternam salutem consequamur. For. pag. 585.

62. Unde patet differre illam à fide miraculosâ, qualis priscitus erat Apostolorum in primitivâ Ecclesiâ. Matth. 17. 20. ab hypocriticâ, qualis erat Simonis Magi. Act. 8. 21. ab historicâ, qualis etjam cadere potest in infideles, quinimò in ipsum Diabolum. Jacob. 2. 19.

63. Et sic duo fides justificans complectitur: 1. Notitiam atq; assensum. 2. Fiduciam atq; apprehensionem; unde Theologicum illud effatum est enatum: Quædam de fide magis dicuntur respectu notitiæ seu assensus, quædam magis ratione fiduciæ.

64. Respectu notitiæ & assensus objectum ejus ad æquatum dicimus totam Scripturam sacram, Legem & Evangelium;

B 2

extra

extra cuius objecti constitutionem quicquid adijcitur, illud ceu adulterinum & falsum rejicitur.

65. Absit proinde, ut traditiones papales equali pietatis affectu, quo scriptum Dei verbum amplectamur & veneremur. Ad legem & testimonium: qui non dixerit juxta verbum hoc non erit ei matutina lux. Esai. 8. 20.

66. Ratione fiduciae adequatum fidei hujus objectum dicimus promissiones Evangelicas, de gratuita peccatorum remissione per & propter Christi meritum; idq; recte: quia Scriptura ipsa hoc facit omnibus & singulis in locis, ubi de Justificatione ex professo disserit.

67. Ad justificationem autem nostram accedit fides, non ut meritum, sed ut medium & instrumentum: non efficiendo, sed afficiendo seu applicando justitiam.

68. Atq; sic vim & efficaciam justificandi habet non ex se, neq; ex suis operibus, sed ex objecto suo, videlicet ex Christo, quem cum beneficijs suis in verbo Evangelij oblatis apprehendit.

69. Unde etiam non propter fidem, sed per fidem justificari dicimur Rom. 3. 22. atq; adeo infirma fides aequè justificat ac firma, quod non fieret, si propter suam ipsius excellentiam justificaret.

70. Neq; tamen per fidem talem nostri justificationem asserimus, quae unā cum malo proposito peccandi & contra conscientiam agendi stare possit: sed hac ejus natura est, ut sese exerat per charitatem, & justificatus bonis operibus studeat.

71. Est enim spiritualis lux animae: ubi verò lux est interiùs, ibi radios suos emittit exteriùs. Luceat lux vestra Matt. 5. 16.

72. Per fidem Christus habitat in cordibus nostris Ephe. 3. 17. ubi Christus, ibi Spiritus S. ubi Spiritus Sanctus, ibi etiam apparent fructus Spiritus: atq; hinc Spiritu facta carnis mortificamus Rom. 8. 13, deponimus juxta priorem conversationem veterem hominem, qui juxta concupiscentias erroris corrumpitur, & renovamur Spiritu mentis nostrae, & induimus novum homi-

hominem, qui juxta Deum conditus est in justitia & sanctitate veritatis. Ephef. 4. 22, 23.

73. Idg. nec Deo patri in nobis displicet, quia nos placemus illi per fidem in Christo, unde opera illa proficiuntur, quantumvis multa adhuc infirmitates illis adhærescant, quæ propter Christum omnes remittuntur ac teguntur.

74. Perinde ac pater aut mater dilectum filiolum propter sordes non repudiat, sed et jam amplectitur, exosculatur: ita quoq. Deus pater credentium, quos propter Christum Mediatorem diligit, ac remissis peccatis in gratiam recipit, opera in fide facta non rejicit, sed probat, quinimò remuneratur, licet multis nominibus sint imperfecta.

75. Forma tandem Iustificationis nostræ in duobus consistit. 1. in peccatorum remissione, 2. in justitiæ Christi imputatione.

76. Utrumq. unico imputationis vocabulo exprimit sacrosancta Scriptura, prout videre est cap. 4. ad Rom. ubi undecies voculam istam invenimus repetitam.

77. Unde & ipsa nostra justificatio dicitur imputativa, quæ etiam aliàs non raro dicitur justitia Dei, qui eam largitur, & quæ sola coram eo valet atq. subsistit; justitia Christi, qui nobis eam acquisivit; & justitia fidei, quæ in Evangelij promissionibus eam apprehendit ac possidet.

78. Vox autem imputationis quantumvis unum duntaxat actum, denotare videatur, modum tamen complectitur duplicem: Privativum, cum peccata, quæ nobis inherent, nobis non imputantur; imputantur autem Christo 2. Cor. 5. Esa. 53. Positivum, cum justitia nobis non inherens, inherens autem Christo, nobis imputatur, non secus, ac si ipsi illam præstuissemus.

79. Proinde posito uno, subintelligitur alterum; quippe sublato peccato, rectè sequitur justitia: vicissim justitiâ Christi per fidem nobis imputatâ, spontè cedit peccatum; non quoad essentiam, ita ut in homine planè non amplius sit: sed quoad efficien-

scientiam, ut in peccatum non imputetur, uti loquitur Augustinus.

80. Et hac imputatio non est putativa & verbalis, sed maxime realis, ubi tollitur iniquitas, & donatur iustitia.

81. Quae mutatio est perquam insignis misericordia divina declaratio, namq; quod nostrum est malum, filio imputatur; quod filij est bonum, nobis donatur.

82. Neutrubi tamen subjectivè inhaeret, nec malum Christo, nec bonum nobis, sed per imputationem utriq; confertur.

83. Id quod à veritate non dixeris alienum, cum à rationibus tuis videtur devium. Est enim iustitia hominis coram Deo plane *μὴ νόμος* & singularis: ideoq; non ad exempla naturae examinanda, sed ex dictis scripturae estimanda.

84. Quae fide credimus, sub sensum non cadunt, aut lumine naturalis intellectus percipiuntur.

85. Insuper uno hic labore nota, duas hasce justificationis formales partes non differre τὰ εἴδη, sed tantum τὰ ἴσχυα: namq; imputatio Christi est ipsa remissio peccatorum, & remissio peccatorum est ipsa imputatio iustitiae Christi, ut ita totam justificationis naturam utraq; pars verissimè possit exprimere.

86. Unde & Apostolus ex regio Prophetæ utramq; hoc complexus est Aphorismo omni fide digno: Beati, quorum remisse sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Beatus vir, cui non imputavit Dominus peccatum. Rom. 4. v. 7. 8.

87. Proinde distinctio hæc duos respicit terminos, à quo & ad quem, non verò duas justificationis partes integrantes.

88. Atq; sic ex tribus hisce causis, hoc modo sese habentibus, nostra coram Deo existit justificatio.

89. Quia verò non parùm momenti ad verum hujus doctrinæ intellectum, solida verbi Iustificandi affert explicatio, non abs re putamus, si genuinam ejus significationem, quam arduo hoc in loco obtinet, his subnectamus.

90. Est autem ab usu forensi desumptum vocabulum, & proinde

inde justificari coram Dei judicio dicuntur, qui ad thronum gratia confugientes, à reatu culpa & pœna absolvuntur, justique pronunciantur & dimittuntur.

91. Et vel ita statuere jubet nos harmonicus ille tenor Sacra Scriptura, & qui in illa judicialis processus cum homine perduto & in peccatis damnato, graphicè est descriptus.

92. Sistitur enim ibi homo reus coram tribunali Christi; & ab auctore lege accusatur; adhibitis argumentis & testibus convincitur; judex sententiam pronunciat, quâ accusatus vel absolvitur, si credat; vel condemnatur, si non credat.

93. Sed quid ad hanc Pontificij? Praefractè negant, & analogiam latinæ compositionis magno, sed tamen irritò conatu urgentes, docent, vocabulum de justitia positiva & inhaerentis infusione esse accipiendum: verùm illam significationem nullius classici auctoris usu edocebunt, nedum sacris literis unquam usitatam probabunt, quousq; etjam laborant.

94. Reperisse quidem se putant, non quod pueri in fabâ, ut in proverbio dicitur, cum de loco Apocal. 22. qui justus est, justificetur adhuc; tantoperè tripudiant: & exinde suam illâ sententiam probare satagunt: verùm lauream miselli quarunt in mustaceo, & lemniscatam palmam, quam affectant, indipiscuntur in Calendis Græcis.

95. Etenim si vel Chymicorum furni & fornaces adhibeantur, nunquam sensus, quem illi fingunt, ex verbis istis exprimi potest: sed vocabulum justificationis eò loci intelligendum est secundum subiectam materiam, ac proinde in hortatoriâ commotione ad perseverantiam in collato justificationis beneficio, unicè occupatur.

96. Ipsam porro justitiâ quod attinet, de ea nemo in Christum verè credens vel tantillum dubitet, sed certò statuat, sibi etiam propter Christum peccata remitti, Deum se habere propitium, & vitæ aeternæ se futurum esse heredem.

97. Idq; divinarum promissionum firmitas, juramenti divini sta-

instabilitas, Spiritus Sancti testantis & obsequantis veritas, Sacramentorum utilitas, exauditionis promissa infallibilitas, veræ fidei proprietates evidenter arguunt & ostendunt, Gerb. in Aph.

98. Abeant proinde Papicolæ, quod velint, ambigant impudenter, quamdiu velint, disputent imprudenter, quid velint: nos stabimus, & ex Symbolo nostro Apostolico ingeminabimus: Credimus remissionem peccatorum, & vitam æternam.

99. Hactenus de Causis: nunc paucis videbimus de particulis Exclusivis, quas ut portentum damnant Pontificij, & ad Garamantas quod aiunt, & Indos optant profligatas.

100. Sed multum falluntur. Quin potius nos cum Concordia nostra statuimus illas perquam necessarias, omnique acceptatione dignas, rumpantur ut ilia Codro. Idque tum propter alias causas, tum propter insequentes longè evidentissimas.

101. 1. Propter δόξολογίαν: quia honorem soli Christo debitum validissimè asstruunt. Non enim partitur Christus opera redemptionis nostræ inter se & opera nostra: sed ego inquit apud Prophetam, torcular calcavi solus, & de populis non fuit quisquam mecum; Es. 63. 3. ille solus ab omnibus nos peccatis emundavit 1. Job. 1. 7. & quod contrarium nobis erat, chiographum delevit, Coloss. 2. 14.

102. 2. Propter ἀνέσφοδον: quia inde conscientia in terroribus ex peccatorum agnitione ortis, contra desperationem firmam hauriunt consolationem, quâ destituuntur sanè, si audiunt, promissionem dependere ex operum dignitate. Ideò ex fide, ut sit firma promissio. Rom. 4. 16.

103. 3. Propter παρρησίαν: quia liberior inde est aditus ad thronum gratiæ, & ardentiora vota in precatatione. In Christo habemus audaciam & accessum cum fiducia, qua est per fidem illius. Eph. 3. 12.

104. 4. Propter ὁρθοδοξίαν: quia sunt quasi signum purioris doctrinæ. Ut enim Orthodoxos ab Arrianis discernebat τὸ ὁμολογεῖν; ita nos in articulo justificationis à Pontificijs inter alia discer-

ſcernunt Excluſiva. Unde ſicut Orthodoxos Arriani priſcillus vocabant Homouſianos, ita nos bodiè Papicole vocitare conſueverunt Fideſolarios; qua cavillatione quidem illi ſe oblectant; ſed quenam, ò boni, iſta? Dicam quod res eſt, & verè dicam, nebili quidem vel unius pili aſtimanda. Potius nobis gratulamur, quòd hoc ipſo charactere ab hypocriticis illis operarijs poſſimus dignoſci, quicquid etiam illi vel dictitent vel ſcriptitent.

105. Quantumvis autem propoſitio: Sola fides juſtificat, quam præ reliquis immane quantum cauteriati exagitant! totidem literis & ſyllabis in Scriptura Sacra non legatur: tamen quoad ſenſum inibi non deſideratur.

106. Quæ in divinis libris ſcripta non ſunt, tractare debemus per ea, quæ ſcripta ſunt, monet Origenes; & quæ Scriptura non habet, negat: ait Tertullianus.

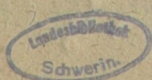
107. Ubi autem propoſitionem illam negat? Luculenter potius Synonymis formulis paſſim inculcat. Gratia & non ex operibus Rom. 11. 6. Gratia eſtis ſervati per fidem Eph. 2. 8. non ex operibus v. 9. niſi per fidem Gal. 2. 16. fide, ſine operibus Rom. 3. 28.

108. Imò in Syriaca verſione antiquiſſima expreſſè legitur vox בלחוד Balchud, quæ idem denotat, ac Solùm. Rom. 4. 5. Et ſervator noſter ipſe eà uſus eſt. Marc. 5. 36. Noli timere, tantùm crede, μόνον πίστευε.

109. Addo, quòd pia & orthodoxa Antiquitas vix ullum agnoſcit Eccleſiæ doctorem, qui non ſuis in ſcriptis eandem excluſivam frequentiffimè adhibuerit.

110. Unus atq; alter hic ſufficit. Hæc eſt perfectæ, inquit Baſilius, & integra gloriatio in Deo, quando neg, ob juſtitiam ſuam quis ſe jactat, ſed novit quidem, ſe ipſum veræ juſtitie in dignum eſſe: Sola autem fide in CHRISTUM juſtificatum. Homil. de humilit. Hoc conſtitutum eſt à Deo, ut qui credit in Chriſtum, ſalvus ſit ſine opere, Sola fide gratis accipiens remiſſionem peccatorum. Ambroſ. in 1. Cor. 1. Et Hilarius: Sola fides juſtificat. can. 8. in Matth.

C

Porro

111. Porro non excludit hac ipsa particula causas concurrentes, utpote sunt, gratia & misericordia Dei, meritum & satisfactio Christi, predicatio Evangelij & usus Sacramentorum: sed illa omnia potius in fide presupponit.

112. Nec opera removet à fide, quasi fides justificans sit sola, & à caritate & reliquis virtutibus separata: sed removet ea à Justificatione, ita, ut sola fides, & nihil quicquam aliud, sive dilectio, sive quodlibet aliud opus, quocumq; etiam nomine veniat, sit unicum illud instrumentum justitiae Christi apprehendendae.

113. Et sic usu hujus particulae non negamus, justificatos debere in bonis operibus ambulare; non appetitum freno, quoad vitia; quoad virtutes calcari privamus, prout cantilenam illam antiquitus nobis operarii, atq; etiamnum hodie ad ravim usq; occinunt (sed quo ore, qua fronte?) Romanenses.

114. Quin potius affirmamus, bona opera in justificatis debere sequi vel maximè: siquidem vera fides nunquam est sola, sed bonis operibus stipata: nunquam otiosa, sed per dilectionem admodum negotiosa. Gal. 5. 14.

115. Imò non praecedunt justificandum, sed sequuntur justificatum, est August: Et ubi opera non apparent extra, fidem non credam esse intra, dixit Johan. Husus.

116. Et quid? Propria cædunt vineta. Etenim multi ex ipsis Papicolis hodie in nostram illam quasi pedibus descendunt sententiam, & veritate tandem convicti incipiunt uti hac locutione: Sola fides justificat: Sed cave tu, cave inquam, anguis in herba: Sunt ex ijs, qui similiter quidem loquuntur, non similiter sentiunt ut loquitur Irenaeus. Verbo dicam: monstrum alunt sub ista appellatione, & simplicioribus glaucomam obijciunt.

117. Per solam enim fidem intelligunt. Romanam fidem vel Pontificiam, quae tam traditiones hominum, quàm infusam aliquam qualitatem, fidemq; charitate informatam justificare contendit.

118. Contra Orthodoxam sententiam, quae fidem relativè & instrumentaliter justificare docet, non operativè vel qualitative, uti antea fuit dictum. Et hæc de Theſi.

AN-

ANTITHESIS.

119. *Thesi nostræ* ὁμοδοξίας sic stante, ad antithesin ἐνεδοξίας nos convertimus, ubi in limine rectè attendimus, nullum unquam fidei articulum jam inde usq; à Protoplastorum lapsu pluribus fuisse corruptelis obnoxium, quam hunc ipsum, qui agit de nostra coram Deo Iustificatione.

120. In quibus tamen omnibus, ut rei compendium faciamus, continebimus nos intra limites ab ipsa Concordia præfixos, eosq; cumprimis (ecquis enim omnes numeret aut enumeret?) hoc loco paucis examinabimus errores, quos Concordia nostra in Ecclesiæ Lutheranae proscenium recitat introductos: qui & ipsi brevitatæ inserviendæ gratia ad tres potissimum haut incommode possunt reduci, utpote ad Osiandricismum, Stancarismum & Interimisticum seu Cryptopontificium.

121. Primò, Erroneum est Osiandri dogma: Christum esse nostram iustitiā tantum secundum divinam naturam, non etiam secundum humanam: id quod tanquam hereticum unā rectè liturā detexit Concordia nostra, & anathemate pio zelo perstrinxit.

122. 1. Pugnat enim plusquam è diametro cum verissimo Dei verissimi verbo, quod nos coram Deo justificari docet, non essentiali omnium trium personarum Divinitatis, sed solius Christi iustitiā, perfectissimā ejus obedientiā paratā & paratā. Rom. 3. 24.

123. 2. Deinde totum nostræ Redemptionis opus funditus evertit ac proster nit. Quorsum enim sanctissima Filij Dei incarnatio, quorsum acerbissima illius passio, mors, & letissima resurrectio, si essentialis, eaq; sola divina Christi iustitia potuisset nos salvare? Causa profectò nulla alia erit, cum constet, quod propter nos & propter nostram salutem descenderit de calo, & Homo factus sit.

124. 3. Tum & iustitia Dei essentialis sola & sensu Osiandri considerata, est ignis consumens, vox legis & judicij, cuius proprium est iniquitates non condonare, sed ad unguem observare: quo nomine David etiam sanctissimus, ben quam sollicitè! censuram hujus judicij deprecatur. Psal. 139. 3. & 143. 2.

125. 4. Taceo plura alia, imò & tam prodigiosa absurda, quæ numero multa & pondere magna ex unico hoc Osiandrici cerebelli commento, tanquam ex equo Trojano proveniunt. Non enim necessarium est, ut quæ confessa sunt, omnia ponantur, licet ea nonnunquam omittere.

126. Deinde fetidum illud Stancari reijcimus delirium, quod ex lacanis Scholasticorum, & cumprimis Petri Lombardi, viri apud illum hui cuius! haufit, quem postliminò reducentes errorem nuper suum fecerunt Iesuitæ, & pro eo tanquam pro aris & focis acriter & alacriter pugnatum q. conjurarunt.

Sed:

127. Sed o conatus vanissimos! Anne putatis, miselli homines, vestra aere & Marte caeleste verum premi & opprimi? An cogitatis, vos quicquam proficere? Credite, non potestis: Sed sicut omnis res, quæ percutit lapidem, ipsa quidem colliditur, lapidem verò non lædit: sic & omnis, qui contra Christum agit, se quidem corrumpit, Christo nihil nocet, Chrysost.

128. Causæ autem in promptu sunt longè evidentes, ob quas hunc errorem rejiciamus, detestemur: atqui non erimus prolixi, quia in explicatione loci de officio Mediationis Christi est protritrus.

129. Sufficit hic, quod ob loquatur tum manifestus S. Scripturæ oraculis, tum cunctis orthodoxorum patrum suffragiis.

130. In hoc apparuit Filius Dei, ut dissolveret opera Diaboli. 1. Ioh. 3. 4. liberaret à maledictione legis Gal. 4. 5, qui legis jugum portare non poterant Act. 15. 10, liberaret nos ab omnibus inimicis nostris, & de manu omnium, qui oderunt nos Luc. 1. 71. & sanguine suo conservaret nos ab ira insecutura Roman. 5. 9. 1. Thessal. 1. 10.

131. Annon autem hæc & similia dicta ad unum omnia essent expungenda, si ferido Stancaro esset subscribendum? quippe officium Mediationis Christo secundum vitamq; naturam tribuunt.

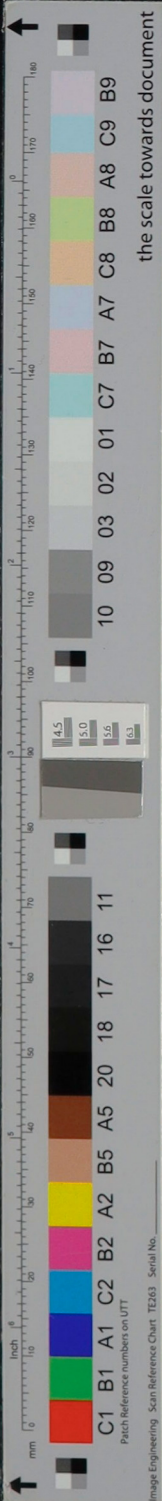
132. Patres hic ad amussim sunt omnes. Stet unus pro multis & quidem Antistitem ille Antistes, ut docti loquantur, Augustinus, qui sciè inquit: Nec Divinitas sine humanitate, nec humanitas sine divinitate est mediatrix, sed inter humanitatem solam, & inter Divinitatem solam mediatrix est humana divinitas, & divina humanitas.

133. Tandem errores Pontificiorum occasione interimistica illius οὐπὶ δ' ἔτα & sparsi, eò præcipuè collimant omnes, ut justificationis nostræ opus inter Deum & homines partiantur.

134. Mistura ineptissima! quorsum enim necesse est, perfectissimo Christi operi humanarum opellatarum assuere lacinias, & splendidissimo Soli lucernulam addere in meridie? Hoc sanè esset detrahere ipsius merito, quasi solus torcular iræ divinæ non calcasset, aut quasi nostro insuper auxilio opus habuisset: cui soli tamen Scriptura testimonium perhibet omnibus numeris absolutum, quod peregerit omnia solus, quæ ad opus nostræ redemptionis pertinent peragendum. Ef. 63.

135. Non progredimur ulterius: Seipsum vanitatis obelisco monstrum hoc Papiisticum confodit, & totum expirat.

136. Pedem itaq; hic figimus, & devotè ad Christum conversi, cum Daniele dicimus: Tibi Domine justitia, nobis autem confusio faciei nostræ. Daniel. 9. 7.

uxta Deum conditus est in iustitia & sanctitate
4. 22, 23.

Deo patri in nobis displicet, quia nos placemus illi
fio, unde opera illa proficiuntur, quantumvis
imitates illis adhaerescant, quae propter Christum
ur ac teguntur.

Deo pater aut mater dilectum filiolum propter sor-
t, sed et jam amplectitur, exosculatur: ita quoque
sentium, quos propter Christum Mediatorem di-
s peccatis in gratiam recipit, opera in fide facta
robat, quinimò remuneratur, licet multis nomi-
rfecta.

tandem Iustificationis nostrae in duobus con-
catorum remissione, 2. in iustitiae Christi

, unico imputationis vocabulo exprimit sacro-
a, prout videre est cap. 4. ad Rom. ubi undecies
venimus repetitam.

& ipsa nostra iustificatio dicitur imputativa, quae
rarò dicitur iustitia Dei, qui eam largitur, &
am eo valet atque subsistit; iustitia Christi, qui
isivit; & iustitia fidei, quae in Evangelij pro-
apprehendit ac possidet.

em imputationis quantumvis unum duntaxat
re videatur, modum tamen complectitur dupli-
rum, cum peccata, quae nobis inhaerent, nobis non
imputantur autem Christo 2. Cor. 5. Eps. 53. Positi-
tia nobis non inhaerens, inhaerens autem Christo, no-
non secus, ac si ipsi illam praestissemus.

e posito uno, subintelligitur alterum; quippe subla-
etâ sequitur iustitia: vicissim iustitiâ Christi per
putatâ, spontè cedit peccatum: non quoad essen-
in homine planè non amplius sit: sed quoad effi-

B 3

cien-